

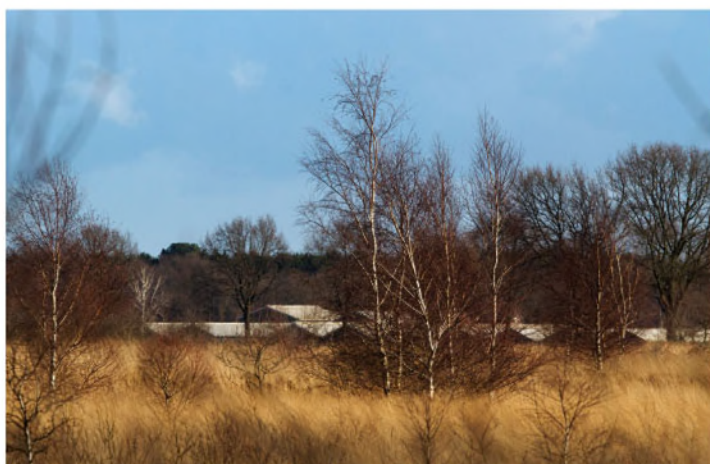

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Drents Overijsselse Netversterking Oost

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

12 november 2025 / projectnummer: 3753

1 Advies over het MER en de aanvulling in het kort

Netbeheerder TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) wil samen met de regionale netbeheerders Enexis Netbeheer en Rendo het elektriciteitsnetwerk versterken in Noordwest-Overijssel en Zuidwest-Drenthe. Dit project, de 'Drents Overijsselse Netversterking' (DON), is gesplitst in twee onderdelen: een westelijk deel (DON-West) en een oostelijk deel (DON-Oost) (zie figuur 1). Dit advies gaat over DON-Oost. DON-Oost bestaat uit de aanleg van nieuwe ondergrondse hoogspanningskabels. Deze zullen de (nieuwe) hoogspanningsstations bij Hoogeveen en Wijster verbinden met het bestaande netwerk. Hiervoor moeten op termijn de omgevingsplannen in diverse gemeenten¹ worden aangepast.

De provincie Drenthe stelt een projectbesluit op voor DON-Oost met daaraan voorafgaand een voorkeursbeslissing. Voor het besluit over de voorkeursbeslissing is een plan-milieueffectrapport (plan-MER) opgesteld.² In haar voorlopige advies over dit MER (22 januari 2025)³ signaleerde de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: 'de Commissie') dat er essentiële informatie ontbrak in het MER. Het MER is naar aanleiding van dit advies aangevuld in de vorm van een losstaand document.⁴ Gedeputeerde Staten van Drenthe heeft de Commissie gevraagd te adviseren over het aangevulde MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid hiervan.

Wat is het advies van de Commissie?

Het aangevulde MER geeft veel nuttige milieu-informatie. Zo zijn de effecten op het grondwatersysteem en de bodem in meer detail onderzocht. Ook is de oorspronkelijke effectbeoordeling op archeologische verwachtingswaarden veranderd door andere bronnen te gebruiken én de effecten van tijdelijke veranderingen in de grondwaterstanden mee te nemen. Daardoor vallen de effecten op archeologische waarden in algemene zin zwaarder uit per alternatief. Voor natuur zijn goede berekeningen gemaakt van de stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden. Daarnaast is aanvullende informatie opgenomen over effecten op Natura 2000-gebieden, het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en beschermde soorten.

Het aangevulde MER geeft een vollediger en gedetailleerder beeld van de milieueffecten. De Commissie signaleert echter bij de toetsing van het aangevulde MER dat op enkele onderdelen nog steeds informatie ontbreekt. Het aanvullen van deze informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over DON-Oost. Het gaat om de volgende punten:

- **Overzicht gehele project:** de aanvulling geeft een procedurele onderbouwing van de reden waarom de (nieuwe) hoogspanningsstations én het amoveren van de hoogspanningsverbindingen niet zijn meegenomen in het MER. Deze onderdelen zijn echter wel onlosmakelijk met DON-Oost verbonden. Een onderbouwing vanuit milieuaspecten ontbreekt. Daarnaast maakt het losstaande aanvullende document, samen met het MER en de andere procedures dat het totaaloverzicht lastig te volgen is. Een herziene samenvatting van het MER kan dit verbeteren.
- **Doorwerking effecten (grond)water en bodem op andere milieuthema's:** de effecten op (grond)water en bodem zijn voldoende in beeld gebracht. Hoe deze effecten doorwerken op daarmee samenhangende milieuthema's is echter nog niet goed in beeld. Zo ontbreken de effecten van zetting op archeologische waarden én van verlaging van de grondwaterstand op natuur.
- **Navolgbaarheid en controleerbaarheid natuur:** de effecten op natuur, zoals verdrogingseffecten en effecten op soorten zijn onvoldoende navolgbaar. Dit komt doordat kaartmateriaal en de onderliggende data ontbreken. Hierdoor zijn de beschreven effecten vaak niet controleerbaar. Ook

¹ Het gaat om de gemeenten Hoogeveen, Midden-Drenthe, De Wolden, Hardenberg en Coevorden.

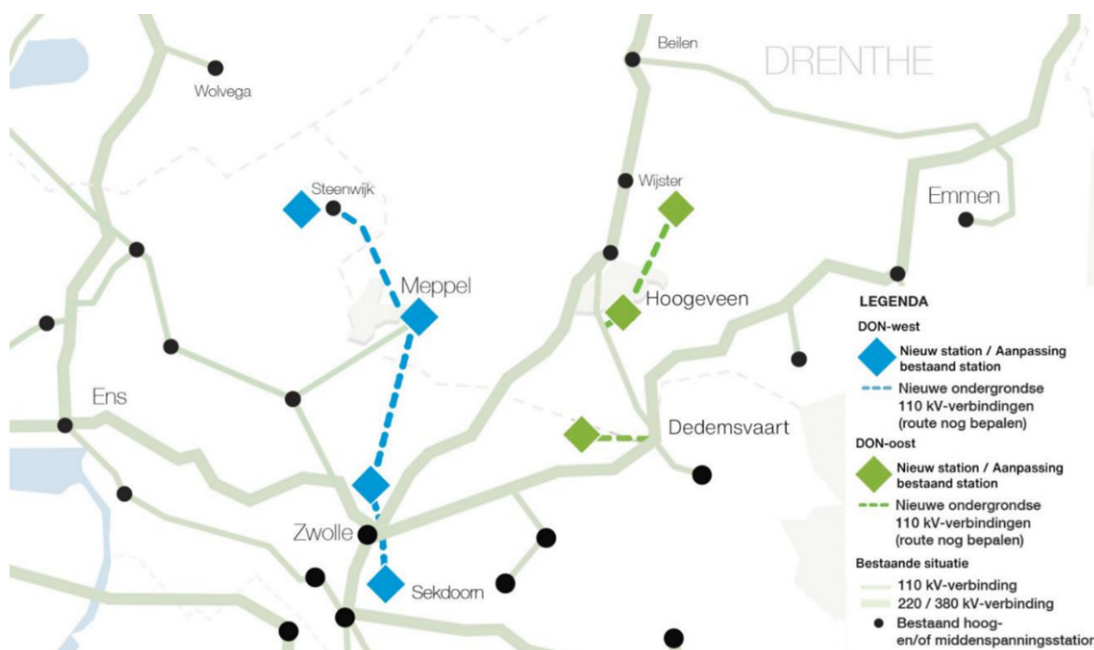
² TenneT. 2024. *MER Drents Overijsselse Netversterking DON Oost – MER Deel A*; TenneT. 2024. *MER Drents Overijsselse Netversterking DON Oost – MER Deel B*.

³ Commissie mer. 2025. [Voorlopig toetsingsadvies 3753. Drents Overijsselse Netversterking Oost](#).

⁴ TenneT. 29 september 2025. *Aanvulling MER Drents Overijsselse Netversterking DON Oost*.

wordt niet goed genoeg duidelijk of er knelpunten zijn die tot een andere tracékeuze kunnen leiden.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolg. De Commissie heeft in haar eerdere voorlopige toetsingsadvies ook een aantal aanbevelingen gedaan om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren. Deze aanbevelingen blijven onverkort van kracht.

Figuur 1: Drents Overijsselse Netversterking Oost (in groen) (bron: MER).

Aanleiding MER

De aanleg, wijziging of uitbreiding van een hoogspanningsverbinding is mer-beoordelingsplichtig via categorie J8 (hoogspanningsleidingen) van bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Er geldt ook een mer-(beoordelings)plicht via categorie J10 (industrieterrein) en K1 (werkzaamheden voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater). TenneT én de provincie Drenthe hebben ervoor gekozen om direct een mer-procedure te starten. Een plan-MER is opgesteld voor de besluitvorming over de voorkeursbeslissing. Later in het proces wordt nog een project-MER opgesteld voor de planuitwerking en ter onderbouwing van het projectbesluit en de benodigde vergunningen, aldus het plan-MER.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Gedeputeerde Staten van Drenthe – besluit over project Drents Overijsselse Netversterking (DON)–Oost.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3753 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar beoordeling van de aanvulling toe. Aan deze beoordeling koppelt zij adviezen. Deze adviezen staan in een tekstkader. Het uitvoeren daarvan is essentieel voor het volwaardig meewegen van het belang voor de leefomgeving bij het besluit over DON-Oost. Dit moet volgens de Commissie gebeuren voordat Gedeputeerde Staten van Drenthe een besluit (de voorkeursbeslissing) neemt over de netversterking.

2.1 Overzicht gehele DON-project

Effecten gehele DON-project

De Commissie adviseerde in haar voorlopige toetsingsadvies om het MER aan te vullen met een overzicht van het gehele DON-project. Ook adviseerde zij vanuit omgevingsaspecten te onderbouwen waarom de nieuwe hoogspanningsstations en het amoveren van bovengrondse hoogspanningslijnen niet in het MER waren meegenomen.

Het MER is aangevuld met een beschrijving van de samenhang met andere projecten. Ook is aangegeven waarom deze gerelateerde projecten niet zijn meegenomen in het MER. Deze onderbouwing is vooral een procedurele beschrijving. Een onderbouwing vanuit omgevingsaspecten en –effecten ontbreekt. Deze onderbouwing is nodig om een goed besluit te kunnen nemen over de voorkeursbeslissing.

De Commissie constateert dat bijvoorbeeld voor het station in Wijster een mer-beoordeling is gemaakt, maar de informatie uit deze mer-beoordeling is niet toegevoegd in het aangevulde MER. Hierdoor zijn de effecten van het volledige DON-Oost project onduidelijk. Dit geldt bijvoorbeeld voor het thema gezondheid. Effecten van het totale project op magneetvelden zijn niet in beeld.

De Commissie wijst er daarnaast op dat voor bewoners het totaaloverzicht van de effecten van het DON-Oost-project lastig te krijgen is. Dit komt doordat het DON Oost-project in verschillende procedures wordt doorlopen, er meerdere mer(boordelings)–procedures zijn én nu meerdere documenten bestaan voor het MER DON-Oost.

De Commissie adviseert om het aangevulde MER, voorafgaand aan de besluitvorming over DON-Oost, aan te vullen met een onderbouwing **vanuit omgevingsaspecten** voor de afbakening van het project. Ga in op het niet meenemen in het MER van de nieuwe hoogspanningsstations en het amoveren van bovengrondse hoogspanningslijnen. Als deze afbakening onvoldoende te onderbouwen is, neem dan alsnog een beschouwing op van de totale effecten van het project, inclusief de bouw van de nieuwe hoogspanningsstations en het amoveren van de bestaande hoogspanningslijnen. Ga hierbij ook in op eventuele cumulatieve effecten. De Commissie adviseert om een herziene samenvatting van het MER te maken zodat het totaaloverzicht duidelijk wordt.

2.2 Water en bodem

De Commissie adviseerde in haar voorlopige toetsingsadvies om het MER aan te vullen met een gedetailleerdere uitwerking van de effecten op water en bodem op basis van meer informatie over de grondwaterstanden, bodemlagen en bodemverontreiniging. Zij adviseerde ook de doorwerking op andere milieuthema's te beschrijven (zoals natuur, archeologische waarden en landbouw).

Het MER is aangevuld met een gedetailleerdere uitwerking van de effecten op bodem en water. Zo is nu inzicht gegeven in (1) het invloedsgebied van de grondwaterstandsverandering; (2) het waterbezwaar⁵ van de bemalingen; (3) het risico op zettingen; en (4) de eventuele interactie met bekende bodemverontreinigingen.

De Commissie kan zich vinden in deze aanvullende informatie. Wel merkt zij op dat in tabel 4.2 (verwachte debieten en waterbezwaren) de vermelde waarden (debieten 168 m³/u en waterbezwaar 760.240 m³) niet consistent zijn met de waarden in de bijlage (pagina 232) waarmee wordt gerekend (debieten 172 m³/u en waterbezwaar 183.164 m³).

Doorwerking effecten (grond)water en bodem op andere milieuthema's

Zoals hierboven al aangegeven vroeg de Commissie in haar voorlopige advies om ook de doorwerking van de effecten op (grond)water en bodem op andere milieuthema's te beschrijven. Hierbij verwees zij specifiek naar de doorwerking op natuur, archeologische waarden en landbouw. In de aanvulling is deze doorwerking slechts deels beschreven. Zo zijn de effecten van tijdelijke veranderingen in de grondwaterstand op archeologische waarden goed beschreven. De effecten van zetting op deze waarden zijn echter niet beschreven.

Daarnaast zijn de effecten van (tijdelijke) grondwaterverlaging op natuur onvoldoende beschreven en ook deels onnavolgbaar. Op pagina 12 wordt verwezen naar de verlagingcontouren, maar is niet op kaart inzichtelijk gemaakt waar/of deze contouren het Natuurnetwerk Nederland (NNN)-gebied raken. Ook ontbreekt een navolgbare ecologische beoordeling van de effecten van verdroging.

De Commissie adviseert om het aangevulde MER, voorafgaand aan de besluitvorming over DON-Oost, aan te vullen met een meer gedetailleerde en beter navolgbare beschrijving van de doorwerking van de effecten op (grond)water en bodem op andere milieuthema's. Doe dit in ieder geval voor de effecten op natuur en archeologische waarden.

2.3 Natuur

De Commissie adviseerde in haar voorlopige toetsingsadvies om het MER aan te vullen met een gebieds- en effectenanalyse voor beschermde soorten én een indicatief onderzoek naar de mogelijke omvang van stikstof. Ook adviseerde zij om aannemelijk te maken dat het voorkeursalternatief uitvoerbaar is binnen de kaders van de natuurwetgeving.

Het MER is aangevuld met effectbeschrijvingen voor Natura 2000 (stikstof, verstoring), NNN (verdroging) en beschermde soorten. De Commissie constateert dat de stikstofberekeningen goed zijn uitgevoerd.

De Commissie constateert daarnaast dat de onderbouwing en navolgbaarheid van de aanvullende effectbeschrijvingen op natuur onvoldoende is. Dit komt door de volgende aspecten:

- op pagina 9 worden effectafstanden genoemd voor verstoring door geluid van open boringen en open ontgraving. De onderbouwing van deze afstanden ontbreekt doordat er geen verwijzing is naar onderzoek of bronnen;

⁵ Waterbezwaar is de totaal onttrokken of te onttrekken hoeveelheid (grond)water.

- op pagina 10 worden alleen stikstofdepositietoenames gepresenteerd met de conclusie dat nader ecologisch onderzoek nodig is. Een beoordeling van mogelijke ecologische risico's voor de gebieden (of het ontbreken daarvan) ontbreekt;
- de beschrijving van beoordeelde effecten op beschermde soorten is concreter geworden ten opzicht van het oorspronkelijke MER. Wel ontbreekt een duidelijk overzicht en een heldere conclusie;
- zicht op mogelijke mitigerende maatregelen ontbreekt. Volgens de aanvulling komen deze pas aan bod in het project-MER;
- bijlagen met verdiepende informatie (zoals verspreidingskaarten van beschermde soorten) ontbreken.

De Commissie adviseert om het aangevulde MER, voorafgaand aan de besluitvorming over DON-Oost, aan te vullen met bovenstaande punten.

2.4 Archeologische waarden

De Commissie adviseerde in haar voorlopige toetsingsadvies om het MER aan te vullen met nieuw bureauonderzoek naar de archeologische verwachtingswaarden in het plangebied. Ook adviseerde ze om de effecten op deze waarden te beschrijven per alternatief.

Het MER is aangevuld met nieuw bureauonderzoek. Hierin zijn de gemeentelijke archeologische verwachtings- en waardenkaarten opgenomen. Ook is de WOII-verwachtings- en waardenkaart van de provincie Drenthe opgenomen. Per tracédeel is een inhoudelijke verwachtingsparagraaf opgenomen met aandacht voor complextypen⁶ én dieptes. De effectbeoordeling is per alternatief inhoudelijk onderbouwd met landschappelijke en archeologische argumenten. Deze aanvullingen leiden tot een gewijzigde effectbeoordeling in paragraaf 5.3 van het aangevulde MER.

De Commissie kan zich vinden in de aanvullende informatie en de daaruit volgende effectbeoordeling van archeologische waarden. Een uitzondering is het ontbreken van de effecten van zetting (zie paragraaf 2.2 van dit advies).

⁶ Complextypen zijn de in een gebied verwachte soort vondsten en hun samenhang, zoals een grafveld, nederzetting of erf.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. Reinoud Kleijberg

dr. Patrick Patiwaal (secretaris)

dr. Sigrid van Roode

ir. Kees Slingerland (voorzitter)

ir. Bert Sman

dr. Fred Woudenberg

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Voorkeursbeslissing met uiteindelijk een projectbesluit.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project J8 "hoogspanningsverbinding", J10 "industrieterrein" en K1 "werkzaamheden voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater". Daarom wordt een plan-MER opgesteld voor de voorkeursbeslissing en daarna een project-MER voor het projectbesluit.

Bevoegd gezag besluit(en)

Gedeputeerde Staten van Drenthe.

Initiatiefnemer besluit(en)

TenneT.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3753](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiemer.nl
w commissiemer.nl

